

ภูมิธรรม

ท่ามะโอ

วัดประตูป่อง

ตรงประตูเมือง...ชื่อประตูป่อง

วัดประตูป่องตั้งอยู่ระหว่างเมืองรุ่นที่ 1 และเมืองรุ่นที่ 2 วัดนี้สร้างตรงประตูเมือง จึงตั้งชื่อว่า วัดประตูป่อง สร้างขึ้นปี พ.ศ. 2220 วิหารสร้างปี พ.ศ. 2409 โดยเจ้าวรญาณรังสี เจ้าเมืองนครลำปาง วิหารโปร่งไม่มีฝาผนัง สร้างแบบโบราณช่างหลวง หน้าบรรณเป็นลวดลายจีนสวยงาม วิหารได้ทำการบูรณะครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2432 ก่อผนังปิดรอบบูรณะวิหารครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2514 ได้นำภาพฝาผนังเก่าที่ชำรุดรื้อทิ้งเปลี่ยนเป็นภาพฝาผนังน้ำแต้ม ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ได้จดทะเบียนกรมศิลปากร และได้ทำการบูรณะครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2540 เจ้าอาวาสได้ทำหนังสือขออนุญาตกรมศิลปากรบูรณะซ่อมแซม เขียนภาพฝาผนังเป็นวิถีชีวิตของชาวลำปาง 12 เดือน เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ชื่นชม งานศิลปะกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ คือ หน้าแบบลายสลักไม้ปิดทองประดับกระจก มีโค้งคิ้ว ลายไส้หมู ที่เป็นเอกลักษณ์ของลำปางและพะเยา

วัดท่ามะโอ

วัดท่ามะโอ มีชื่อเป็นภาษาบาลีว่า “มาตุลฺลคตฺตถาราม” วัดแห่งนี้ตั้งบนถนนราชภัฏวัฒนา บ้านท่ามะโอ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2437 โดย อุจันทรโอง ซึ่งเป็นชาวพม่าที่เข้ามาประกอบอาชีพค้าไม้ในจังหวัดลำปาง วัดแห่งนี้ ขึ้นชื่อในเรื่องการเรียนบาลีใหญ่ ซึ่งท่านพระอาจารย์ อุ รัมมานันตะ รัมมาจริยะ อดีตเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ ท่านได้วางรากฐาน และ เปิดสำนักบาลีสอนบาลีใหญ่ ภายในวัดยังมีสิ่งก่อสร้างที่เป็นศิลปะพม่าที่น่าสนใจอยู่หลายอย่าง พระอุโบสถที่สร้างด้วยปูนทั้งหมด ดูแล้วน่าจะเป็นทรงสมัยใหม่ ภายในพระอุโบสถ นอกจากจะเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปศิลปะพม่า ปางมารวิชัยแล้ว ยังมีประวัติวัดท่ามะโอ และ ประวัติของท่านอาจารย์อุ รัมมานนฺตะ อดีตเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ พระวิหารขนาดเล็ก ศิลปะพม่า ผนังด้านนอก ส่วนบน มีการประดับตกแต่ง ด้วยลายปูนปั้น และมีรูปปั้นพระบางจุ่มบาตร รูปปั้นเทวดา เป็นต้น พระเจดีย์ ศิลปะผสมผสาน ล้านนา กับ พม่า รอบๆ พระเจดีย์ มีซุ้มศิลปะพม่าทั้ง 4 ด้าน เป็นซุ้มทางเข้าไปภายในพระเจดีย์ ซึ่งภายในพระเจดีย์ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป พระพุทธเจ้าหลายพระองค์

วัดกาแก้ว และกู่เจ้าย่าสุตา

โบราณสถานวัดกาแก้ว คนท้องถิ่นเรียกว่า กู่เจ้าย่าสุตา ตั้งอยู่ใกล้กับสำนักงานป่าไม้จังหวัด

สันนิษฐานอายุอาจเก่าแก่กว่าโขงวัดพระธาตุลำปางหลวง โขงวัดกาแก้วมีสัดส่วนโตกว่าโขงของวัดพระธาตุลำปางหลวง น่าเสียดายที่ส่วนยอดพังทลาย เหลือเพียงส่วนฐานกับส่วนที่เป็นซุ้มประตูทางเข้า ศาสนสถานอื่น ๆ ภายในวัดไม่ปรากฏตัวอาคารแล้ว เหลือแค่แนวกำแพง ซุ้มประตูทางทิศใต้กับทิศเหนือเป็นซุ้มซ้อน 2 ชั้น ลวดลายปูนปั้นยังพอมองให้เห็น ลวดลายประดับบนซุ้มประตูด้านทิศเหนือ ยังหลงเหลือมากกว่าด้านทิศใต้ ทั้งสี่ด้านของประตูโขงทำเสารับซุ้มซ้อนกันสองชั้น ส่วนล่างและส่วนบนของเสาทำทรงงอนโค้งคล้ายจะงอยปากนกแก้ว เป็นที่มาของคำช่างล้านนา เสาปากแล หรือบ้างเรียกว่า เสาขอม ทั้งสี่ด้านของประตูโขงทำเสารับซุ้มซ้อนกันสองชั้น ส่วนล่างและส่วนบนของเสาทำทรงงอนโค้งคล้ายจะงอยปากนกแก้ว เป็นที่มาของคำช่างล้านนา เสาปากแล หรือบ้างเรียกว่า เสาขอม กาบบนและกาบล่าง หรือเรียกด้วยคำช่างล้านนาว่า บัวคอเสื้อ และ บัวเชิงล่าง เป็นลายพรรณพฤกษาในกรอบหยักเขาระรอง ส่วนประจายามอกเป็นลายกำนดในกรอบขนมเปียกปูน ในส่วนของซุ้มโค้งซ้อน ยังเหลือกรอบโค้งคล้ายลำตัวนาค ปลายกรอบซุ้มเป็นรูปมกรคายนาค ตัวมกรมีขาหน้า มีเกล็ด ข้างลำตัวมีลายกำนดประดับ ตัวนาคมีหงอน ครา เกล็ดมีลาย และที่ศรีษะเป็นลายกำนด

สำหรับการเรียกขานนามว่า “กู่เจ้าย่าสุตา” นั้น มีเรื่องเล่าว่าในกาลก่อน มีแม่ชีชื่อสุตา และน้องสาวชื่อสุนา เป็นโยมดูแล ปรนนิบัติพระสงฆ์ในวัด ตลอดจนทำความสะอาดบริเวณวัด แม่ถึงแก่กรรมลง มีการสร้างสถูปหรือกู่เก็บอัฐิและทรัพย์สินไว้ในวัดบริเวณข้างต้นโพธิ์ ปัจจุบันชาวบ้านเรียกขานชื่อกู่ว่า กู่เจ้าย่าสุตา สืบสานกันต่อมา

วัดประตู่ต้นผึ้ง

ปัจจุบันวัดประตู่ต้นผึ้ง ตั้งอยู่เลขที่ ๑ ถนนท่ามะโอ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๒๐๑ – ๑๒๐๒ ในกาละยามนั้นพระสุพรหมฤาษีได้สร้างนครอันมีนามว่า เขลางค์นคร เพื่อให้พระเจ้าอนันตยราชบุตรครองครองได้มาปกครองในส่วนนี้ โดยพราณนามว่า เขลางค์ พระเจ้าอนันตยจึงได้แบ่งออกเป็น ๒ เวียงคือเวียงใต้และเวียงเหนือ ซึ่งในเวียงเหนือและเวียงใต้ได้มีการสร้างประตู่เมืองต่าง ๆ หนึ่งในนั้น ด้านที่หันไปทางเวียงใต้ ก็คือประตู่เมืองนาม ประตู่ต้นผึ้ง นั้นเองจนมาถึงปี พ.ศ. ๒๓๘๐ ในสมัยเจ้าน้อยขัตติยะราชบุตรแห่งเจ้าราชบุตรคำโสม ได้พบสถานที่ซึ่งเกี่ยวกับประตู่ต้นผึ้งอันเป็นประตู่เมืองเดิมพระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาจึงได้จัดหาช่างมาสร้างวัดขึ้นมาชื่อว่า วัดประตู่ต้นผึ้ง อีกครั้งแต่ในยุคแรกวัดมีแค่ศาลาทำบุญและกุฏิพระสงฆ์เพียงหลังเดียวเท่านั้นในพื้นที่ ๑ ไร่เศษ

วัดแสงเมืองมา

วัดแสงเมืองมาตั้งอยู่ในเขตตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปางในบริเวณเมืองเก่าเขลางค์นคร วัดนี้ไม่มีหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด จากหลักฐานที่เหลือคือฐานชุกชีที่โผล่ยื่นออกไปด้านหลังวิหาร สันนิษฐานว่าสร้างมานานหลายร้อยปี อาจจะสร้างในสมัยพระเจ้าสามฝั่งแกน ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เจดีย์ที่อยู่ด้านหลังวิหารเป็นเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม ฐานบัวลูกแก้วย่อมุม ซึ่งเป็นลักษณะเจดีย์แบบล้านนาผสมพุกาม วัดแสงเมืองมาได้ชื่อว่าเป็นวัดเก้า คือเป็นวัดเริ่มแรก งานประเพณีตามก๋วยสลากของวัดในเขตนคร เขลางค์ จะต้องให้วัดแสงเมืองมาก่อนสลากก่อนวัดอื่น หรือแม้แต่การลงโบสถ์ (สวดปาติโมกข์) ของพระสงฆ์ในตำบลเวียงเหนือ ก็ต้องมาลงโบสถ์ที่วัดนี้ก่อน

วิหาร เป็นวิหารทรงสูง ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศเหนือ มีบันไดด้านหน้า ตกแต่งด้วยประติมากรรมรูปปั้นระบายสี ตกแต่งภายนอกด้วยลวดลายวิจิตรพิสดาร แกะด้วยไม้แกะสลักประดับโลหะ และลายจลุลงรักปิดทอง พระประธานในวิหารเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ลงรักปิดทองด้านบนของผนังวิหารทั้งสี่ด้านสร้างด้วยไม้ มีภาพจิตรกรรมสีฝุ่นเขียนบนแผ่นไม้

เจดีย์ เป็นลักษณะเจดีย์ที่ไม่ค่อยได้พบเห็นในลำปาง แต่ปรากฏในจังหวัดแพร่ รอบองค์เจดีย์มีกำแพงเตี้ย ๆ ล้อมรอบมีทางเข้าเจดีย์สองด้าน ฐานล่างของเจดีย์เป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส มีรูปสิงห์ปูนปั้นประดับสี่มุม ฐานรองรับองค์ระฆัง และระฆังเป็นทรงแปดเหลี่ยมส่วนต่อยอดเป็นทรงกลม ยอดฉัตรของเจดีย์เป็นโลหะฉลุลาย

วัดดอกบัว

วัดดอกบัว ตั้งอยู่เลขที่ 4360 ถนน ประตู่บ้าน บ้านดอกบัว ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดนี้มีเนื้อที่ 1 ไร่ 3 งาน 95 ตารางวา โฉนดเลขที่ 2404 อาณาเขต ทิศเหนือประมาณ 32.7 วา จดทางสาธารณะ ทิศใต้ประมาณ 32.25 วา จดทางสาธารณะ ทิศตะวันออกประมาณ 23 วา จดทางสาธารณะ ทิศตะวันตกประมาณ 26 วา จดทางสาธารณะ อาคารเสนาสนะประกอบด้วย อุโบสถ ศาลาการเปรียญและกุฏิ 2 หลัง ปูชนียวัตถุมี พระพุทธรูป 3 องค์และโบราณสถานมีเจดีย์วัดดอกบัว สร้างเมื่อ พ.ศ. 2400 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2505 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 47 เมตร ยาว 68 เมตร มีโบสถ์เก่าแก่ แทนจุดเทียนสัตตกถรรณและหอพระสังกัจจายน์

วัดพระแก้วดอนเต้า (วัดพระแก้วชมพู่)

วัดพระแก้วดอนเต้า หรือ วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม ตั้งอยู่ที่ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง วัดพระแก้วดอนเต้าเป็นวัดที่เก่าแก่และสวยงาม มีอายุนับพันปี เคยเป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูปมหาณีนรัตนปฐมากร (พระแก้วมรกต) ตั้งแต่ปี พ.ศ.1979 เป็นเวลานานถึง 32 ปี เหตุที่วัดพระแก้วดอนเต้าได้ชื่อว่า วัดพระแก้วดอนเต้า มีตำนานกล่าวว่า นางสุชาดา ได้พบแก้วมรกตในแตงโม (ภาษาเหนือเรียกว่าหมากเต้า) และนำมา ถวายเจ้าอาวาส เพื่อแกะสลักเป็นพระพุทธรูป ซึ่งก็คือ พระแก้วดอนเต้า ต่อมาถูกอัญเชิญไปประดิษฐานที่วัดพระธาตุ ลำปาง หลวง จนถึงปัจจุบัน ปุชนิยมสถานที่สำคัญในวัดพระแก้วดอนเต้า ได้แก่ พระเจดีย์องค์ใหญ่ บรรจุพระเศศารัตนของพระพุทธรเจ้า มณฑปศิลปะพม่า ลักษณะงดงาม ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่ วิหารประดิษฐานพระพุทธรไสยาสน์ ที่มีอายุเก่าพอกๆ กับวัดนี้ นอกจากนี้ยังมี วิหารหลวงและพิพิธภัณฑสถานแห่งล้านนา

วัดพระแก้วดอนเต้า เป็นที่ตั้งของพระบรมธาตุดอนเต้าซึ่งเป็นพระเจดีย์องค์ใหญ่ บรรจุพระเศศารัตนของพระพุทธรเจ้ามณฑปศิลปะพม่า ลักษณะงดงาม ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่และวิหารประดิษฐานพระพุทธรไสยาสน์ ซึ่งมีอายุเก่าแก่พอกๆ กับ การสร้างวัดนี้ นอกจากนี้ยังมีวิหารหลวงพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติล้านนาและวิหาร พระเจ้าทองทิพย์

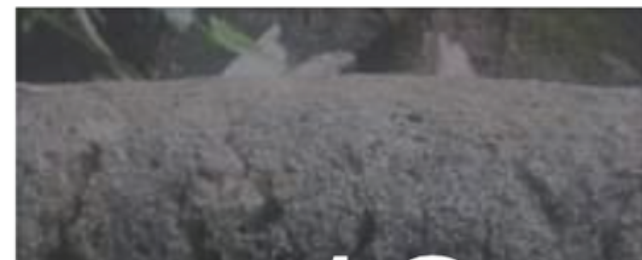
เมื่อ พ.ศ.1979 พระเจ้าสามฝั่งแกนเจ้าเมืองเชียงใหม่ ทรงจัดขบวนแห่เพื่อรับพระแก้วมรกตจากเชียงรายไปเชียงใหม่ แต่ขบวนแห่มาถึงทางแยกที่จะไปนครลำปาง ช้างที่รับเสด็จพระแก้วมรกตวิ่งตื่นไปทางเมืองลำปาง แม้หมอควาญจะขู่เข็ญ เล้าโลมประการใดก็ไม่ยอมไปทางเชียงใหม่ ในที่สุดพระเจ้าสามฝั่งแกนก็ต้องยอมให้อัญเชิญพระแก้วมรกต ประดิษฐานไว้ ณ วัด พระแก้วดอนเต้า ปรกัษอยู่วัดนี้เป็นเวลา 32 ปี ครั้นลุ พ.ศ.2011 พระเจ้าติโลกราช เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ จึงได้

วัดผาบ่อง

วัดผาบ่อง หรือวัดประตุม้าสร้างในสมัยล้าปางยุคที่ 1 มีอายุประมาณ 1,400 ปีเป็นวัดร้างที่ตกสำรวจไม่มี ชื่อในทะเบียนวัดร้างของจังหวัดลำปาง ตั้งอยู่บริเวณ ระหว่างประตูไม้กับประตูผาบ่อง ถือว่าเป็นหมุดหมายแรกในการก่อตั้งเมืองลำปางในยุคแรก สอดคล้องกับเรื่องราวที่ว่าฤๅษีพุทธชฎิลทรงเรียกนายพรานมาผู้หนึ่งชื่อ “เขลางค์” (คำนี้ภาษาในตระกูลมอญ-เขมรอ่าน “ขลุ้ง” แปลว่า “อ่างทรง” หรือ “อ่างสลุ้ง”) พลองฝากฝังเจ้าอนันตยศไว้แก่พรานผู้นั้น ให้ช่วยดูแลและนำพาไปพบกับเพื่อนฤๅษีอีกตนหนึ่งชื่อ “สุพรหมญาณ” หรือสุพรหมฤๅษี ณ เขาตอยง่าม (บางเล่มเขียน “ตอยงาม” แต่ที่ถูกคือ “ตอยง่าม” หรือภูสองลูก) ลุ่มแม่น้ำวัง

หนังสือ “ตำนานเรื่องเล่าลำปาง” ที่อาจารย์ศักดิ์ (สีกเสริญ) รัตนชัย ปราชญเมืองลำปาง ได้รวบรวมตำนานพื้นเมืองต่างๆ มาเรียบเรียงนั้น กล่าวถึงเหตุการณ์ตอนนี้ว่า “พระสุพรหมฤๅษีจึงพาเจ้าอนันตยศไปยังเชิงเขาเขลางค์บรรพต มองไปทางทิศตะวันตกแม่น้ำวังทันที ก็เห็นสถานที่แห่งหนึ่งเป็นไชยภูมิอันสมควรสร้างเมืองได้ พระฤๅษีจึงสร้างเมืองขึ้น ณ ที่นั้น กว้างยาวด้านละ 500 วา แล้วเอาศิลาบาตรก้อนหนึ่งมาตั้งไว้ท่ามกลางเมือง เรียกว่า “ผาบ่อง” ถือเป็นใจกลางเมืองลำปางมาจนทุกวันนี้ เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็ขนานนามว่า “เขลางค์นคร” ตามนามพรานเขลางค์ผู้นำทาง และมีส่วนช่วยเหลือในการสร้างเมืองด้วย”

ตอนที่พระเจ้ากาวิละสามารถขับไล่พม่าออกไปได้แล้วพื้นเมืองเชียงใหม่ขึ้น ทรงตรัสว่า “ต้องสร้างวัดผาบ่องที่เชียงใหม่เป็นวัดแรก เพื่อเป็นหมุดหมายเครื่องรำลึกการก่อกำเนิดนครเขลางค์” เนื่องจากพระเจ้ากาวิละเป็นคนลำปาง ตามคำกล่าวของนักโบราณคดี ดร.เพ็ญสุภา สุขคตะ

วัดปงสนุก

วัดปงสนุก หรือวัดปงสนุกเหนือ เป็นวัดมหานิกาย ตั้งอยู่ในเขต ต.เวียงเหนือ อ.เมือง จ.ลำปาง เป็นวัดสำคัญคู่กับจังหวัดลำปางมาช้านาน สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยที่เจ้านันทยศ ราชบุตรของพระนางจามเทวีแห่งศรีสุทโธ (ลำพูน) เสด็จมาสร้างเขลางค์นคร (ลำปาง) เมื่อ พ.ศ.1223 วัดแห่งนี้ได้เปลี่ยนชื่อไปตามยุคสมัยอยู่หลายชื่อด้วยกัน เช่น วัดศรีจอมโคก วัดศรีเชียงภูมิ วัดดอนแก้ว วัดพะยาว (พะเยา) โดยเชื่อกันว่าในภายหลังได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นวัดปงสนุกตามคำเรียกของชาวเชียงแสนที่ถูกกวาดต้อนมาและอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ วัดปงสนุกยังคงเคยเป็นสถานที่ฝังเสาอินทขิล หรือเสาหลักเมืองลำปางหลักแรกในปี พ.ศ. 2400 ก่อนที่จะอัญเชิญไปไว้ที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองลำปาง ความรุ่งเรืองของวัดปงสนุกยังปรากฏอยู่ในงานศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมต่างๆ ที่อยู่ภายในวัดเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น เจดีย์วิหารพระนอน และ "วิหารพระเจ้าพันองค์" วิหารโถงทรงจัตุรมุขที่มีอายุกว่า 120 ปี ซึ่งมีรูปแบบงดงามด้วยสถาปัตยกรรมที่เป็นการผสมผสานระหว่างศิลปกรรมล้านนาพม่า และจีน อย่างลงตัว ปัจจุบันหลงเหลืออยู่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย และยังเป็นแม่แบบให้อาคารหลังอื่นในประเทศไทย เช่น หอคำไร่แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายด้วย ภายในบริเวณวิหารยังเป็นที่ประดิษฐานของพระธาตุศรีจอมโคกที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ วัดปงสนุก" แห่งเขลางค์นคร ธรรมสถานหนึ่งเดียวของไทย ที่เพิ่งได้รับรางวัล "Award of Merit" จาก UNESCO ในปี 2008

วัดหัวข่วง

วิหารวัดหัวข่วง เป็นวิหารทรงพื้นเมือง สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สมัยที่ชาวเชียงแสนถูกกวาดต้อนในจังหวัดลำปาง วิหารวัดหัวข่วงเป็นวิหารเครื่องไม้ศิลปกรรมของล้านนา มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในฐานะที่ผู้สร้างวิหารหลังนี้คือ ราษฎรที่ถูกกวาดต้อนมาจากเมืองเชียงแสน (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน)

พระพุทธรูปปางมารวิชัย วัดหัวข่วง ลักษณะทั่วไปคล้ายคลึงกับพระเจ้าทองทิพย์ เฉพาะพระพักตร์แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลผสมผสานระหว่างศิลปะทั้งสองรูปแบบที่กล่าวมาแล้ว ส่วนชายฉัตรที่ยาวมาจรดบันพระองค์แลดูสั้นกว่าปกติ อาจจะเป็นเพราะการยึดส่วนบันพระองค์ให้สูงขึ้นรับกับพระวรกายที่เพรียวบาง เช่นเดียวกับ พระพุทธรูปปางมารวิชัย วัดพระธาตุช้างค้ำวิหาร พระพุทธรูปทั้งสององค์นี้มีอายุราวครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 21

เจดีย์วัดหัวข่วง ตั้งอยู่ในบริเวณวัดหัวข่วง ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ลักษณะเป็นเจดีย์ทรงปราสาทหรือเรื่องทอง อิทธิพล ศิลปะล้านนา ฐานล่างทำเป็นหน้ากระดานสี่เหลี่ยม รับฐานบัวลูกแก้ว 2 ชั้น มีชั้นหน้ากระดานคั่นกลาง

ฐานบัวลูกแก้วชั้นบน ย่อเก็จรับกับเรือนธาตุ ไปจรดชั้นบัวกลาใต้องค์ระฆังส่วนเรือนธาตุมีซุ้มจรมันด้านละซุ้ม ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยสำริด ที่มุมผนังทั้งสองข้างป็นเป็นรูปเทวดาทรงเครื่องยืนพนมมือ เหนือชั้นอัดงตอนสุดเรือนธาตุเป็นชั้นบัวกลาซ้อนกัน 3 ชั้น

องค์ระฆัง มีขนาดเล็กไม่มีบัลลังก์ ลักษณะของรูปทรง โดยส่วนรวมคล้ายกับเจดีย์วัดโลกโมลี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสร้างขึ้นระหว่าง รัชกาลพระเมืองเกษเกล้า ร่วมพ.ศ. 2071 แต่ส่วนฐานล่างและชั้นบัวกลาของเจดีย์นี้ยืดยาวสูงขึ้น ทำให้มีลักษณะเรียวสูงกว่า แสดงถึงพัฒนาการทรงรูปแบบที่ช่างเมืองน่าน ดัดแปลงนำมาใช้ในระยะหลัง ซึ่งคงมีอายุไม่เก่าไปกว่าครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 22

วัดศรีล้อม

วัดศรีล้อมตั้งอยู่เลขที่ ๔๒ ถนนพระแก้ว ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๗ ไร่ ๙๓ ตารางวา อาคารเสนาสนะประกอบด้วย อุโบสถ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ศาลาการเปรียญ กุฏิ ห้องสมุดวัดและพิพิธภัณฑ์ศรีล้อมเวียงดิน ปูชนียวัตถุ มีพระพุทธรูปสมัยเชียงแสน รุ่นสิงห์ ๑ และมีศาลเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน (ท้าวเวสสุวรรณ) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนให้ความเคารพสักการบูชา เพื่อบนบานสารกล่าวขอให้เจ้าพ่อช่วยให้ประสบผลสำเร็จตามที่คิดหวังไว้ หากขอแล้วได้ตามที่ขอ ก็จะมาแก้บนแล้วแต่ว่าใครจะบนอะไร ส่วนมากจะเป็นหัวหมูดิบ เนื้อดิบ ๆ เหล้าบุหรี นอกจากนั้นยังเป็นวัดที่จังหวัดลำปาง เชิญชวนร่วมทำบุญตามโครงการไหว้พระ ๙ วัดมีศรี วัดศรีล้อม สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๖ มีชื่อเดิมว่า “วัดศรีล้อมเวียงดิน” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๗๖

วัดสุชาดาราม

วัดสุชาดารามสร้างขึ้นราว พ.ศ.2325-2352 เมื่อครั้งชาวเชียงแสนถูกกวาดต้อนมาตั้งชุมชนในเมืองเขลางค์ เพื่อระลึกถึงคุณงามความดีของนางสุชาดาหลังจากได้รับโทษประหารชีวิตด้วยความเข้าใจผิดและมาปรากฏความจริงในภายหลัง เชื่อกันว่าที่ตั้งของวัดแห่งนี้คือบ้านและไร่แตงโมของ เจ้าแม่สุชาดาในอดีต ต่อมาเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2527 กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการรวมวัดสุชาดารามเข้ากับวัดพระแก้วดอนเต้า และเรียกวัดแห่งนี้ว่า วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม

อุโบสถวัดสุชาดารามเป็นสถาปัตยกรรมแบบพื้นเมืองฝมือช่างเชียงแสน มีลักษณะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ประดับด้วยภาพจิตรกรรมลายไทยลงรักปิดทอง ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยบนฐานชุกชี อุโบสถแห่งนี้ได้ทำการบูรณะเมื่อ พ.ศ.2465 พ.ศ.2503 และในปี พ.ศ.2550 เนื่องในโอกาสฉลองศิริราชสมบัติครบ 60 ปี

เหตุที่วัดนี้ได้ชื่อว่าวัดพระแก้วดอนเต้า มีตำนานกล่าวว่า นางสุชาดา ได้พบแก้วมรกตในแตงโม (หมากเต้า) และนำมาถวายพระเถระรูปนั้นจึงจำงช่างให้นำมรกตนั้นไปแกะสลักเป็นพระพุทธรูปซึ่งก็คือ พระแก้วดอนเต้า ซึ่งต่อมาได้รับการอัญเชิญไปประดิษฐานที่วัดพระธาตุลำปางหลวงสาเหตุจากตำนานบอกว่า มีผู้ไปฟ้องเจ้าเมืองลำปางในขณะนั้นว่า พระเถระและนางสุชาดาเป็นชู้กัน เจ้าเมืองลำปางจึงให้จับนางสุชาดาไปประหารชีวิต ส่วนพระเถระองค์นั้นทราบข่าวก็ได้อัญเชิญพระพุทธรูปหนีไป โดยได้นำไปฝากไว้ที่วัดพระธาตุลำปางหลวงจนถึงปัจจุบัน ส่วนสถานที่ตั้งบ้านของนางสุชาดาก็ได้มีผู้มีจิตศรัทธาในคุณงามความดีของนาง บริจาคเงินสร้างวัดขึ้นชื่อวัดสุชาดาราม แต่มีบางสันนิษฐานบอกว่าเนื่องจากวัดพระแก้วดอนเต้า และ วัดสุชาดาราม นั้นร้างลง แต่บางที่ก็มีการสันนิษฐานเพิ่มว่า น่าจะเป็นเพราะย่านนี้เป็นสวนหมากเต้า และเป็นที่ยอด จึงชื่อพระธาตุว่า พระบรมธาตุดอนเต้า และชื่อวัดว่า วัดพระธาตุดอนเต้า และต่อมาเมื่อมีการประดิษฐานพระแก้วดอนเต้า จึงเปลี่ยนชื่อเป็น วัดพระแก้วดอนเต้า

วัดลำช้าง (โบราณสถาน)

เป็นโบราณสถานเจดีย์เก่าวัดลำช้าง หรือ วัดถ้ำหนไต้ เป็นเจดีย์ทรงกลมตั้งอยู่บนฐาน สี่เหลี่ยม ตามประวัติกล่าวว่าเป็นที่ผูกช้าง (ลำช้าง) ของเจ้าผู้ครองนครลำปาง เมื่อครั้งเสด็จมานมัสการพระบรมธาตุตอนเต้า เมื่อสร้างเป็นวัดจึงเรียกว่าวัดลำช้าง

